

Fred Kalland

Käytännön näkökulma tutkimuksissa – tarvitaanko?

Pari vuotta sitten metsäviikon jälkeen eräs Metlan varttuneempi tutkija tokaisi minulle ystävällisesti Metsätalon käytävässä tavatessamme: ”Mitä sä täällä teet, eihän metsäntutkimus kiinnosta kenttämiehiä.” Tervehdys lienee ollut epäonnistuneen tiedotustilaisuuden peräaalto.

Minun osaltani väite ei pidä paikkaansa, kuulun metsäntutkimustiedon suurkuluttajiin. Tunnen Metlassa lähes kaikki tutkijat, jotka tuottavat minun kannaltani mielenkiintoista tietoa, ja melkoisen osan Ruotsinkin tutkijoista. Olen aina saanut tarvitsemani tiedot suoraan tekijöiltä. Tutkijoiden palveluallttiutta ei ole syytä moittia, päinvastoin. Tiedon saamista on helpottanut se, että olen melko tarkasti pystynyt määrittelemään tiedontarpeeni. Tutkijoiden kanssa käymäni keskustelut ovat olleet oleellinen osa työtäni metsäteollisuusyrityksen metsänhoitopäällikkönä.

Mistä johtuu käsitys, että tutkimustieto ei kiinnosta kenttämiehiä? Onko käsitys oikea? Pyrin tässä tuomaan muutamia näkökohtia näihin kysymyksiin ja osallistumaan keskusteluun, jota varmaan jossakin on käyty Metlan arviointiryhmän työn jälkeen, mahdollisesti tiedon todellisia käyttäjiä kuulematta. Tässä esityksessä pysyn tiukasti soveltavassa tutkimuksessa ja erityisesti sen metsän uudistamiseen ja kasvatukseen liittyvässä osassa.

Ketkä ovat Metlan asiakkaita?

Metla on perinteisesti jakanut tietoa tutkimuspäivillään. Tämä lähtee ilmeisesti ajatuksesta, että tie-

toa tulee levittää laajalle joukolle. En tiedä, mihin tämä filosofia perustuu, minulle se on vieras. Milloin itse olen päiviin osallistunut, ne ovat liian usein olleet epäonnistuneita. Hyvin heterogeeniselle kuulijakunnalle ei luonnollisesti sopivaa sanomaa löydykään. Sen sijaan en muista, että Metla olisi koonnut kohderyhmän, esimerkiksi ne 20–30 miestä, jotka ovat vastuussa maan metsänhoito-ohjeiden substanssista, ja antanut heille katsauksen asioista, joista tutkimus on paljastanut uusia näkökohtia. Viimeksi mainittu tapa levittää tietoa olisi minusta luonnollisin. Tämän kohderyhmän tehtävä on vuorostaan levittää saatu tieto omalle organisaatiolle sopivassa muodossa.

Olen huomannut, että kentällä toimivien asiakasorganisaatioiden tuntemus on Metlassa heikko. Jo jonkin aikaa olen pitänyt MMM:tä laitoksen ainoana tunnustettuna asiakkaana. Saattaa olla, että yhteydenpito on paremmalla mallilla maakunnallisten tutkimusasemien lähiympäristössä.

Tutkimusten hyödynnettävyys on huono

Mitenkä olisi sellainen selitys kiinnostuksen puutteeseen, että kriittiset kenttämiehet eivät viitsi tuhata aikaansa kuuntelemalla tutkijoiden joutavaa teoretisointia ja selostuksia tutkimuksista, joista käytännön näkökulmaa ei löydy kuin nimeksi. Tutkijoiden lähestymistapa ei kiinnosta, ei myöskään käytännön työhön soveltumaton sirpaletieto. Tutkija, joka ei alkuunkaan tunne käytäntöä, ei pysty sijoittamaan tulostaan siihen eikä pysty tuomaan mitään

arvokasta uutta käytännön työhön. Tämän osoittaa esim. ”Kannattava puuntuotanto”, joka eräiltä osiltaan on metsäneuvonnan pohjanoteeraus.

Hyvän soveltavan tutkimuksen perusedellytys on, että koko hankkeen keston ajan pystytään vuorovaikutukseen käyttäjien kanssa. Ei niin, että käyttäjät määrittäisivät mitä pitäisi tutkia. Siitähän ei tulisi mitään. Vaan niin, että tutkimuksen kohteena olevaa ongelmaa jatkuvasti tarkastellaan myös kokonaisuuden osana ja että noudatetaan käytännön toiminnan reunaehtoja. Sellaista vuorovaikutusta olen nuorena statistina lounaiden tarjoajana sivusta seurannut Yrjö Vuokilan taimikonhoito- ja harvennushakkuututkimuksissa. Niillä oli suorastaan ratkaiseva vaikutus puunkorjuun kehitykselle. En ole kuullut, että samaa menetelmää sen jälkeen olisi harrastettu.

Olen uskonut, että järkevä tapa toimia on osaamisesta kiinni. Viimeiset tapahtumat tutkimusohjelmien tukiryhmän jäsenenä ovat kuitenkin saaneet minut vakuuttuneeksi siitä, että hedelmällinen yhteistyö ei sittenkään ole kiinni tutkijoiden kyvyistä vaan laitoksen halusta. Tukiryhmän tai asiantuntijaryhmän merkitys on vuorovaikutuksessa tutkijoiden kanssa. Siihen ei riitä 10 minuutin puheenvuoro joka toinen vuosi. Ryhmät on koottava niin, että ne täyttävät laadulliset vaatimukset ja että niiden jäsenten sanomaa kannattaa kuunnella. No, mikä ettei, ”ladies’ programmit” voivat sinänsä olla tukiryhmälle oikein mukavia.

Toiminnan parantaminen tutkimuksen keinoin on siis jotakin aivan muuta kuin ”viedä tutkimustulokset käytäntöön”. Metlassa ei ole kentälle soveltuvaa tietovarastoa, joka odottaa perille toimittamista.

Tiedon vastaanottovalmius vaihtelee

On tärkeää, että toimivat organisaatiot ovat tietoisia työnsä laadusta. Jos kehittynyt toiminnan laatu-seuranta puuttuu, ei organisaatio tiedä mitä osataan ja mistä tarvitaan lisää tietoja ja tukea. Olen osoittanut, että tulokset samojen ohjeiden alaisissa organisaatioyksiköissä vaihtelevat yllättävänkin paljon. Tämä johtaa siihen, että käsitykset oikeista ja toimivista menetelmistä vaihtelevat ja usein ovat virheelliset. Tällaisen ”asiakkaan” valmius vastaanottaa tutkimustietoa on huono. Jos organisaatiolta

puuttuu myös toimiva metsänhoidon kehitysfunktio, joka seuraa tutkimustoimintaa ja muokkaa tutkimustiedon käytäntöön soveltuvaksi, valmius saattaa olla olematon. Tässä suhteessa eri organisaatioiden taso lienee hyvin vaihteleva.

Miten soveltavaa tutkimusta suunnataan?

Tutkijoiden ja elinkeinon yhteistyön toimimattomuus ei ole uusi eikä ainutlaatuinen ilmiö. Ruotsin SkogForsk muodostettiin saamieni tietojen mukaan osaksi juuri siitä syystä. Se tapahtui myös Suomen metsäteollisuuden onneksi, sillä Ruotsista me saimme tutkimustietoja monimuotoisuuden ylläpitämisestä metsätalosalueilla jo 1990-luvun alussa. Nämä tiedot pelastivat meidät mahdollisesti merkittävistä paperin markkinointihäiriöistä tilanteesta, jolloin Metla keskittyi sanailuun ympäristöjärjestöjen kanssa. Saamamme tiedot eivät olleet huonoja. Pätevä monimuotoisuustutkija Metlassa totesi viime vuonna organisaatioiden ohjeiden olleen tässä suhteessa nykytiedonkin mukaan perusteltuja.

Olen sen verran ollut mukana Metsätehon toiminnassa, että tunnen osan tutkimusten suuntaamisen ongelmista. Ne eivät kuitenkaan selitä sitä, miksi aina pitää olla rahapussi mukana, jos haluaa jotakin tehtäväksi Metlassa. Järkikin sen jo sanoo, että erityyppisten taimikoiden puuntuotannollinen arvo olisi selvitetävä, että valtakunnan metsänuudistamisen todellinen taso tulisi selvittää ja arvioida suhteessa näihin arvoihin, että tuoreiden kankaiden vaikeaa maanmuokkausongelmaa on syytä penkoa ja että sekametsän taimikonhoidosta Metlassa tiedetään aika vähän. Kukaan ei saa minua vakuuttuneeksi siitä, että kaikki tutkijat ovat sidottuja tärkeämpiin tehtäviin. GTK:n ylijohtaja totesi kerran, että käyttämätön tutkimustulos on kansantaloudellinen tuhlaus. Olen samaa mieltä.